

KYSTPILEGRIMSLEIA
ST. OLAVSVEGENE TIL TRONDHEIM

Cultural route
of the Council of Europe
Itinéraire culturel
du Conseil de l'Europe

Riksantikvaren
Direktoratet for kulturminneforvaltning
Dronningens gate 13
Pb 1483 Vika
0116 Oslo

30. april 2024

HØRINGSSVAR – BEVARINGSSTRATEGI FOR KYSTENS KULTURMILJØ

Viser til muntlig oppfordring fra Riksantikvaren om å bidra med høringssvar på utkast til Bevaringsstrategi for kystens kulturmiljø.

Kystpilegrimsleia

Arbeidet med etablering av Kystpilegrimsleia (KPL) ble i sin tid administrert av Riksantikvaren. Satsingen ble etter hvert overført til Nasjonalt pilegrimscenter. Leia ble offisielt åpnet i 2018. Ett av formålene var å aktivere den historiske båtparken, vitalisere ei historisk ferdselsåre og bidra til bred verdiskaping langs leias strekning mellom Egersund og Trondheim. Det ble oppretta fire regionale sentre med hver sin daglige leder. Disse er plassert på Avaldsnes, i Bergen, på Selje og Smøla. Det er fortsatt et stort potensial for videreutvikling, og i særlig grad forsterke og levendegjøre leia med utgangspunkt i kulturarv og kystens kulturmiljøer. Vi ser at KPL kan være en samarbeidspart og bidragsyter i realiseringen av strategien. Vi har et stort nettverk på tvers av aktører på nasjonalt, regionalt og lokalt nivå. Vårt samfunnsoppdrag gitt i føringer fra stat og fylker sammenfaller med en rekke av intensjoner og mål i høringsutkast til strategi. Vi skal bidra til en sammenhengende historisk ferdselsåre der bærekraft og kulturarvbasert samfunnsutvikling er viktige grunnpillarer. Pilegrim er et sterkt økende fenomen i tida. Historisk var det kysten som var den foretrukne reisemåten til Nidaros. Sjøen var lettere, tryggere og raskere å ferdes på enn over fjell og land. Det er historisk stor tyngde bak etableringen av Kystpilegrimsleia. Den er i dag del av de Europeiske kulturrutene.

Innspill til strategien

Vi ser at strategiens tema «*Sjøveien*» og «*Naustet – der vi går i land*», er særs relevant for utvikling langs Kystpilegrimsleia. Vi velger å trekke fram følgende momenter knytta til høringsutkastet:

- **Vi applauderer fokus på samhandling og medvirkning** og at virkemidlene koordineres og sees i sammenheng. «Engasjement, bærekraft og mangfold skal nås gjennom gode prosesser for bevaring og bærekraftig bruk av kulturmiljø». Dette innebærer god faglig kompetanse innen prosessarkitektur og utviklingsledelse. Kystpilegrimsleia utgjør et bredt nettverk mellom en rekke interessante aktører innen næring, kultur, kirke og miljø, og er gjerne med i denne samhandlingen.
- **Kunnskapsgrunnlag middelalder:** Vi må vite mer om den historiske ferdselsåra. Dette gjelder særlig innsikt i hvordan de reiste, spiste og sov langs kysten i middelalderen (fra 500 til 1500-tallet). Vi trenger forskning og utforskning som kan styrke formidling og utvikling av ei historisk troverdig og interresserute. Det er også nødvendig med mer spesifikk kunnskap om hvordan pilegrimene reiste og levde underveis til målet. De var mange, men vi har lite dokumentasjon tilgjengelig per i dag. Kunnskap kan gi inspirasjon til kulturarvbasert næringsutvikling, eks; menyutvikling basert på middelaldermat og ferdselsmåter etter modell fra de gamle sporene.

- **Å utvikle solide og inspirerende formidlingsformer** som levendegjør, treffer og berører er et stort utviklingsområde i seg selv. Den handlingsbårne kunnskapen kan stå som en særlig ressurs, det å gjøre det mulig for langt flere å være del av det skapende i prosesser.
- **Klinkbåten som verdensarv:** Den nordiske klinkbåttradisjonen ble i 2021 innskrevet på UNESCO's representative liste over menneskehetens immaterielle kulturarv. Det er prosessene bygging og bruk som er vektlagt. Vi savner å se UNESCO-status for disse båtene nevnt i strategien som del av aktivering og utvikling av historiske ferdsels- og levemåter. Vi er opptatt av økosystemet rundt båtarven og det å bidra til økt etterspørsel. Kystpilegrimsleia er ei unik strekning med interessante kulturgeografiske forskjeller. Det er mange ulike tidslag og varianter av klinkbygde båttyper som er i bruk den dag i dag, fra 1000 år tilbake til nyere tid. Disse utgjør ei variert historisk reise i seg selv. ...«Kulturmiljøer, naust, stø og vorr...», båten inngår i et hele, som det så viktig understrekes i strategien. De er del av helhetlige levemåter. Vi støtter og understreker at tradisjonsbåten bør løftes opp som en stor mulighet i mange sammenhenger. De regionale sentrene vil bidra til en fysisk aktiv og helsefremmende ferdselsåre. Vi har derfor under planlegging et prosjekt kalt «Ro pilegrim». Det handler blant annet om utvikling av ro-ruter langs leia, koblet til kulturmiljøer og led på land. Prosjektet har til hensikt å bringe tradisjonens robåter til allmenn bruk og ferdsel, for både innbyggere og reisende. Dette i tett samarbeid med museer, frivillige og private aktører, slik som eks. Forbundet Kysten. Prosjektet er langsiktig; et langt og spennende lerret å bleke. Vi håper at strategien kan være med å gi utviklingskraft til slike prosjekter. Slik kan vi sammen arbeide for bevaring, utvikling og bruk av arven som ressurs i det å finne svar inn i ei ny livsbevarende tid.
- **Opplevelse og engasjement:** Vi ser et paradigmeskifte blant annet gjennom trendanalyser for reiselivet. De peker rett på innholdet i denne strategien og satsingen på kultur- og kulturarvbasert lokalsamfunnsutvikling og reiseliv. Trendene viser oss besøkendes behov for meningsfull tidsbruk, ekte opplevelser, kunnskap, det personlige og nære, ro og hvile, reell og sannferdig bærekraft. De vil nære framfor å tære, bidra aktivt til et bedre samfunn. Strategien peker på muligheter for en koordinert innsats innen opplevelsesproduksjon og lokal næringsutvikling som treffer disse heldige tegnene i tida.

Vi ser fram til iverksetting av strategien og håper at Kystpilegrimssatsinga blir invitert inn i nettverk knytta til realiseringen av denne. Vi tror den er av stor betydning for en felles bærekraftig og holdningsendrende samfunnsutvikling på mange plan! Dette er ikke grønnvasking, men framtidretta aktivitet med utgangspunkt i det ekte og langvarige, i tråd med hva tida krever og trenger.

Sign.

Wenche Lindtner
Daglig leder
RPS Avaldsnes

Lauritz Haarr
Daglig leder
RPS Bergen

Tonje Ramse Trædal
Daglig leder
RPS Selje

Ragnhild Godal
Daglig leder
RPS Smøla

ragnhild.godal@nordmorsmusea.no

